

цяўляючы рашэнні XXIII з'езда партыі, дамагаючы выдатных поспехаў у гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Уступлючы ў строй новыя прамысловыя прадпрыемствы, усё больш выпускаецца тавараў народнага спажывання, прыкметны крок уперад зрабіла сельская гаспадарка, выраслі рэальныя прыбыткі працоўных.

Дзіцярайтчыні і Мастацтва

Год выдання 37-ы
№ 98 (2264)
13 снежня 1968 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

«ЯСНЫ БЛАКІТ ВАМ І БУДНІ НАТХНЭНЫЯ!»

ДНІ МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ ў СТАЛІЦЫ РЭСПУБЛІКІ

Урачыстасці, прысвечаныя 50-годдзю БССР і КПБ, працягваюцца. Эстафета перайшла да Міншчыны. Хоць афіцыйна дні вобласці ў сталіцы пачаліся 10-га снежня, «візітныя карткі» былі прад'яўлены яшчэ на некалькі дзён раней — адкрыліся і пачалі працаваць разнастайныя выстаўкі. У оперным тэатры — выстаўка дасягненняў народнай гаспадаркі Міншчыны, у Доме партасветы — народнай творчасці, у філармоніі — фотавыстаўка. Мастакі Міншчыны выставілі свае творы ў Мастацкім музеі.

Усё, хто падумаўся ў гэтыя дні да опернага тэатра, у першую чаргу цагнула на адкрытую пляцоўку. І кожны не мог стрымачь вольчыя зашпалення і здзіўлення. Вось выстраілася цэлае сямейства трактараў «Беларусь» Мінскага трактарнага завода, пачынаючы ад самых першых. Вось яшчэ адно сямейства — агромністых «БелАЗаў». Іх іх ніколі не меншае натоўп. Ды і як не захаляцца: грузапад'ёмнасць 27 тон, 40 тон, 65...

Выстаўка дасягненняў народнай гаспадаркі вобласці займае ў оперным тэатры тры паверхі. У пачатку экспазіцыі кідаецца ў вочы адзін здымак калгасніц сельгасарцелі «9» студзеня 1905 года» — пракадаваць першую барану на калектыўным полі. Гэты здымак — нібы сімвал. Колькі такіх першых баронаў даводзілася пракадаваць Міншчыне, ды і ўсёй маладой рэспубліцы, у прамысловасці, у сельскай гаспадарцы, у навуцы і культуры! А зараз працягваюцца прадпрыемстваў вобласці ідзе ў многія дзесяткі краін свету. Трактары і аўтамабілі, станкі, тэлевізары і радыёпрыёмнікі, дакладная электронная апаратура, халадзільнікі, мэбля, пінніна — дзесяткі і сотні назваў прадукцыі. Ваткія поспехі зрабілі лёгка і харошавы прамысловасць, сельская гаспадарка, культура. Каб агледзець усё цікавыя экспанаты, спатрэбілася б не адна гадзіна.

На выстаўцы народнай творчасці прадстаўлена звыш 400 экспанатаў. Гэта вырабы керамістаў, разьбярцоў, інкрустагараў, ганчароў, ткачых, вышывальшчыц, мастакоў, скульптараў. Гэта калгаснікі і рабочыя, служачыя і студэнты, навучнікі і пенсіянеры. Вось барысаўскі самадзеянны мастак А. Скакун экспануе шэсць партрэтаў гравор У. І. Леніна. Усе яны выкананы на добрым прафесійным узроўні. Апантанасць мастацтвам, высокі густ адчуваюцца ў кожнай рэчы. Не дзіўна, што кніга водгукаў штодзень

Пасля ўрачыстай часткі сцэну запоўнілі ўдзельнікі мастацкай самадзеянасці вобласці. Велічя і ўзнёсла гучыць песня аб Леніне А. Холмава і выкананы харавой капэла Маладзечанскага музычнага вучылішча. Харызтаў змяняюць танцы, чыталынікі, салісты. Работніца Дома культуры Мінскага тонкасуконнага камбіната В. Халева ўхвалявана прычылата верш М. Танка «Радасны дзень». Старэйшы ўдзельнік мастацкай самадзеянасці Палаца культуры прафсаюзаў М. Затонен выканаў народную беларускую песню «Ой, ары, ары, ары». Цікавы было выступленне ансамбля народных інструментаў Чэрвеньскага раённага Дома культуры, віртуозна выканаў Я. Стральчык і аркестр Палаца культуры трактарнага завода «Песю для баяна з аркестрам» кампазітара-амагара Ю. Малаўкі.

На жаль, не ўсе нумары гэтага добрага канцэрта былі выкананы на высокім мастацкім узроўні. Бракавала мастацкага густу стваральнікам і выканаўцам так званых «напевак» і «прыпевак» на сучасныя тэмы.

11 і 12 снежня былі прысвечаны сустрачам дэлегацыі раённага ўрачыстасці, служачымі і студэнтамі сталіцы. Шахцёраў, калгаснікаў і рабочых Салгоршчыны цэпла прымаў на камвольнай камбіната. Гасцей вітала знатная ткачыха дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Я. Шаўчук. Пасля агляду цэхаў прадпрыемства ўсе накіраваліся ў Палац культуры камбіната. Там адбыўся вялікі сумесны канцэрт.

Гасціна сусупраці рабачыя і служачыя Мінскага радыёзавода дэлегацыю Вілейскага раёна. Гасці ў фэа клуба арганізавалі выстаўку дасягненняў сельскай гаспадаркі Вілейшчыны, уручылі радыёзаводцам карціну «Вілейшчына», складзеную народным умельцам Марыям Навік з сотняў каларовых кавалачкаў дрэва. Рабачыя саўтас «Любаны» частавалі радыёзаводцаў садавінай і напіткамі саўтасных прадпрыемстваў. У заключныя вечара вілячане паказалі вялікі канцэрт. Асаблівы поспех выйшаў на доло харавой капэлы гародскага Дома культуры, танцавальнага калектыву Вілейні, салістаў І. Венса і М. Філістоўчы, харавой капэлы медыцынскіх работнікаў, экскантрыкаў П. Зайцава і А. Чарнецка.

Шматгадовая лесная дружба звязвае трактарназаводцаў з пельсробамі Лагойскага раёна. Стваральнікі «жалежных коней» не раз бывалі на Лагойшчыне, памагалі гаспадарам механізаваць фермы. І воль да рабочых прыехалі хлэбаробы. Сардэчная сустрачка і гутарык закончыліся ў Палацы культуры вялікім канцэртам.

Рабочыя будаўнічага тэатра № 1 прымалі гасцей з Валожышчыны, студэнты педагогічнага інстытута замежных моў — прадстаўнікоў Капыльшчыны. У клубе абутковага аб'яднання «Прамень» прадстаўнікі працоўных Фрунзёнскага раёна сталіцы прымалі пасланцаў Маладзечанскага раёна. У рабочых і служачых гадзіннікавага завода пабывалі гасці з Мадэльшчыны.

Усе хвалюючыя сустрачкі, якія адбыліся ў гэтыя дні, цяжка пералічыць. І кожная з іх была сведчаннем усё ўзрастаючай дружбы працаўнікоў горада і вёскі, зарукі іх дружбы на доўгія гады.

Сёння ў памяшканні опернага тэатра адбудзецца заключны канцэрт Дзён Мінскай вобласці.

Фота Ул. КРУКА.

ЭШАЛОН РАДАСЦІ І ВЕСЯЛОСЦІ

МАСКОЎСКІ ТЭАТР АПЕРЭТЫ — У МІНСКУ

Учора да перона Мінскага вакзала пдышоў спецыяльны поезд. Яго пасажыры — 180 чалавек, артысты Маскоўскага тэатра оперэты. Вось ужо 40 гадоў існае гэтыя вясёлыя тэатры, заснаваныя вядомымі майстрамі сцэны К. Гржэцькім і Г. Яронам. Са сваімі спектаклямі маскоўскія павывалі ва многіх гарадах краіны. І воль цяпер іх гасціна сустрапа ў сталіцы Савецкай Беларусі. Вельмі прыемна і радасна, што гэты вялікі, шырокаядома тэатральны калектыў прыйшоў да нас напярэдадні знамянальнага юбілею — 50-годдзя рэспублікі. У гутарык з нашым карэспандэнтам мастацкі кіраўнік тэатра заслужаны дзеяч мастацтваў Казахскай ССР Георгій Паўловіч Ансімаў раскажа:

Наш тэатр прыйшоў усім сваім вядомым саставам. Мінскі гледачы сустрачаюць з народнай артыстычнай РСФСР О. Уласавай, заслужанымі артыстамі Расійскай Федэрацыі Н. Куралесінай, Т. Самінай, Т. Шымігай, Ю. Багданавым, Н. Келішкім, Ю. Савельевым, Селістамі тэатра В. Маромам, З. Івановай, К. Кузьміной, Л. Шахавай, В. Багачовым, С. Бруціным і іншымі майстрамі вольскага жанру. Добра прадстаўлена балетная труппа, харавы ансамбль і аркестр. Лепшаму ўспрымаюць спектакляў будзе садзейнічаць спецыяльная гучавая і асвятляльная апаратура, якую мы прывезлі з сабой.

Для першага знаёмства з мінчанамі мы прывезлі тры спектаклі з саваго рэпертуару. Гэта оперэта Ю. Мілюціна «Цырк запальвае агні» (лібрэта Я. Зіскінда), а таксама вядомыя оперэты І. Кельмана «Сільва» і «Марціа». У іх будучы заняты нашы лепшыя творчыя сілы.

— Я спадзяюся, што гэты першы сустрачка з гасцінцымі жыхарамі вашай сталіцы будзе не апошняй, — сказаў у заключныя Г. Ансімаў.

Вечарам шэсць тысяч мінчан прагледзелі першы спектакль нашых маскоўскіх гасцей — «Сільва». Ён быў цэпла прыняты гледачамі. Узнагароды гасцям былі жывыя кветкі Беларусі.

У аснову арыгінала пакладзены даклад зроблены на Пленуме Саюза кампазітараў.

11 снежня закончыўся рэспубліканскі агляд аматарскіх кінафільмаў, прысвечаны 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларускай Рэспублікі. У агляд было прадстаўлена 30 лепшых самадзейных фільмаў з Мінска, Гомеля, Віцебска і іншых гарадоў, якія прайшлі адборачны конкурс у абласцях.

На аглядзе дэманстравалі свае стужкі члены клубу кінааматараў магілёўскага чыгуначнікаў, Гродзенскага Дома настаўніка, мінскага аўтазавода і мотавелазавода, аматарскія студыі аграазага Дома афіцэраў. Фільмы кінааматараў раскажваюць аб працоўных поспехах сваіх калектываў у юбілейным годзе, іх мышці і адпачынку. Аматары кінастудыі Дома афіцэраў прысвядзілі свае творы воянам Савецкай Арміі, славным баявымі традыцыям старажытнага пакалення.

Журэ павяло вынікі агляду. Дыпламы І ступені і прэміі атрымалі фільмы: «Памяць сэрца» (студыя Магілёўскага Дома культуры чыгуначнікаў), «Перамога» (студыя Беларускага політэхнічнага інстытута), «Ці жучыць рускія вайны?» (студыя Гомельскага Палаца піянераў імя Леніна).

Дыпламамі II ступені адзначаны аматарскія кінафільмы «Раненая кінагуна» (студыя Магілёўскага Дома культуры чыгуначнікаў), «Драгічышчына» і «Юбілейны» (студыя Валовельскай сярэдняй школы Драгічынскага раёна), «Сёння — Вілейшчына» (студыя шклявазда «Залесце»).

Дыпламы III ступені атрымалі фільмы «У свабодным свеце» (студыя Мінскага аўтазавода), «Песня» (студыя трактарнага завода), «Хлопчы і мора» (юнацкая кінастудыя сярэдняй школы № 1 г. Гродна), «Вучанне «Дзень» (студыя Мінскага аграазага Дома афіцэраў), «Гвардзцы» (студыя Баранавіцкага Дома піянераў), «Ізаўолава адміністрацыя працы і тэхнічнага прагрэсу» і «Вачына сярэ» (студыя Дома культуры Віцебскага дзвеапрацоўскага камбіната), «Сіла Кастрычніка» (студыя мотавелазавода), «Сакрат бадзёраў і здароўя» (студыя Дома настаўніка г. Гродна).

Астатнія ўдзельнікі агляду адзначаны дыпламамі і граматамі.

П. ШЫРМА, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР

МУЗЫКА, ЯКАЯ ЗАЎСЁДЫ З НАМІ

Беларуская музыка заўсёды масавага слухача. І на першым месцы тут, зразумела, песня. У апошні час вялікая папулярнасцю карыстаюцца мелодыі, створаныя У. Алоўнікавым, І. Лучанкам, Ю. Семіянам, Д. Смольскім і іншымі аўтарамі. Есць творы, якія жывуць у народзе ўжо, як кажуць, «безмянянны» — выконваюцца як народныя. Называюць іх «Лясноўныя песні» ці «Радзіма мая дарагая»... Але ж з'яўляюцца яшчэ і песні-адаптуны, напісаныя аўтарамі ў пачатку 60-х гадоў, пазбаўленыя глыбокага прычэпа зместу, пераімальныя. Ды і тэксты народна трапляюць такіх, што пра яны-небудзь іх літаратурныя якасці гаварыць цяжка.

Пачынаюць больш актыўна распрацоўваць на дзённым пытанні развіцця нацыянальнай музыкі крыві і музыкантаў. Цікавыя даследаванні Л. Мухарыскай — аб беларускай народнай песнятворчасці савецкай эпохі. Усё гэта нас узрадаваў «Анталогія беларускай народнай песні», складзеная Г. Штоўчыкам. Неўзабаве павінен выйсці з друку першы том «Беларускіх народных песень для хору» — вынік нахатняй працы больш трыццаці кампазітараў. Кансерватарыя падтрымала двухтэмную працу па гісторыі беларускай музыкі. Усё часцей на паліна нашых кінарэжысёраў і даследаванняў творчасці асобных кампазітараў.

Работы ў Саюза кампазітараў наперадзе многа. Юбілей рэспублікі дае нам магчымасць яшчэ раз азірнуцца на пройзеныя шляхі, глыбока асэнсавана дасягненні і крывіца ўзвясці творчую актыўнасць і майстэрства кампазітараў, садзейнічаць таму, каб сучаснае музычнае мысленне знаходзіла высокую мастацкую форму. Тут поспех матчыны толькі ў калектывна-намаганых творчых саюзах. Мабілізаваць усё рэсурсы і патэнтывальныя магчымасці кампазітарскага атрада — воль нашы галоўныя клопаты сёння. Бо воль юбілей — гэта не толькі павядаўны вынік, а і погляд у будучыню. Тое, чаго дасягнула беларуская музыка і культура за п'яцьдзесят гадоў Савецкай улады, дае нам упэўненасць у тым, што наперадзе нас чакае новы росквіт мастацтва.

аднака творчай самабытнасці і сталіцы кампазітараў, культуры народа.

Праўда, я вымушаны зрабіць заклік да адрас нашага тэатра оперы і балета. Вельмі ж рэдка ў апошнія гады ён з'яўляецца да творчасці беларускіх кампазітараў, гучыць тэя традыцыі, што калісьці склаліся ва ўзаемаадносных паміж артыстычнай труппай і творцамі музыкі, калі сумесная праца аўтара і тэатра давала плённыя вынікі.

Музычная грамадскасць неаднаразова звярталася да тэатра з заклікам аднавіць былыя кантакты, і цяпер справа, здаецца, зрушылася. Трэба спадзявацца, што оперы «Заранка» (Я. Ціцюка, С. Карцэса («Джардана Бруна»), Ю. Семіянікі (прысвечаная жыццю і дзейнасці Максіма Багдановіча), К. Цесанова (павадле рамана «Людзі на балоне») і незаслужана забытая опера М. Алавава «Андрэй Касцяна» ўбачаць святло рампы. Талды мы зможам гаварыць пра новы крок у развіцці беларускай оперы.

У часе пленума творчы калектывы Беларускай дзяржаўнай філармоніі, кансерватарыі, радыё і тэлебачання прадманстравалі перад слухачамі вельмі разнастайны рэпертуар. Жанравыя багацце сучаснай музыкі — безумоўна, і гэта выклікае ва ўсіх нас пачуццё радасці. Праўда, і тут ёсць недахопы. У прыватнасці, я сказаў бы пра тое, якім часам непатрабавальнымі бываюць кампазітары пры выбары тэкстаў для сваіх твораў, і як многа яшчэ жамчужны беларускай пазіі застаецца па-за іх увагай. Мы маглі б знайсці ў беларускай пазіі цікавыя і змястоўныя лрыка-эпічныя матывы і для вакальных твораў, і для песень эстраднага характару, і для кантат і араторыі.

Канцэртны пленум падцвердзіў яшчэ раз той факт, што нашы кампазітары плёна працягваюць у жанры інструментальнай музыкі. Тут я мог бы назваць многія сімфоніі, санаты, канцэртны, квартэты. Але больш істотным будзе падкрэсліць на існуючае — беларуская сімфонічная і камерная музыка сфарміравалася і развілася ў адзінаццаці гады незалежнасці ад дзяржавы савецкага мастацтва. Нашы кампазітары творча засвоілі класічныя традыцыі, вывучаюць вопыт майстроў братніх народаў. Лепшыя арыгінальныя творы беларускай музыкі азначаны сувяззю з народнымі вытокамі з фальклорнымі ўзорамі.

Цікавы творчы дасягненні Л. Адавічэвіча ў жанры сімфоніі. У трох яго сімфоніях адчуваецца адточанасць музычнай мовы і акрыленасць думкі. Які тэматэм і вобразны лад даманструе Я. Глебаў, які з'яўляецца да нацыянальнага фальклору і знаходзіць у ім матэрыял для ўзвяслення сваіх аўтарскіх канцэптаў.

Пампезнасць і планатнае вырашэнне тэм, з якімі мы сустракаліся раней, цяпер саступілі месца меладична яркаму зместу, імянною да філасофскага асэнсавання дыялектыкі жыцця, да паглыблення ў сучасную праблематыку. Паэтычныя вобразы займаюць галоўнае месца ў творчых нацыянальнага сімфонізму. Увершні і вакальна-сімфонічныя творы М. Алавава, А. Багатырова, У. Алоўнікава, Г. Вагнера, С. Карцэса і І. Рончына ўзбагачылі канцэртны рэпертуар, заважалі прызнанне шматлікіх слухачоў.

Тэматычная разнастайнасць характэрная для ўсіх жанраў сучаснай музыкі. Кампазітары звяртаюцца да падзей вайны, раскрываюць складаны свет сучаснага чалавека, які жыве ў драматычных часах барацьбы дзюх непрымыральных ідаолагій — нашай, камуністычнай і буржуазнай. Музычная паілітра кампазітарскай творчасці ўзбагачаецца новымі фарбамі, новымі выдзічымі сродкамі, каб яшчэ глыбей паказаць характэра і веліч савецкага грамадзяніна, патрыяты, будаўніца, змагага за святлыя ідаалы.

Плёна развіваецца харавое мастацтва. У рэспубліцы створана многа калектываў — народна і акадэмічнага складу, — зольных на высокім узроўні выконваюць нават самую складаную музыку. Асабліва рэдэ самадзейны рух у гэтай сферы: хоры ў калгасах і на прадпрыемствах, у навуцальных установах і ў саўтасах палпаўношч свай рэпертуар класічным і сучаснымі творами. Слухачы высока адзвясваюць выступленні самадзейных артыстаў, асабліва талды, калі дзеіца пазла праграма, вечар харавой музыкі. Кампазітары не павіны задавальняцца тым, што ўжо напісана для такіх калектываў, — варт працягваць абнаўленне і ўзбагачэнне харавога жанру.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

Музыка — гэта не толькі мастацтва, гэта і фізіялогія. Яна павіна быць часткай жыцця кожнага чалавека. Яна павіна быць часткай культуры кожнага народа. Яна павіна быць часткай душы кожнага чалавека.

ТВОРЧЫ падваі Маскоўскага мастацкага тэатра аглюнавады і прызыны ва ўсім свеце.

Нядаўна мы вярнуліся з паездкі па Японію, дзе тэатр ужо выступаў у 1958 годзе. Японскія глядачы убачылі чатыры спектаклі: «На дне» Горькага, «Тры сестры» Чэхава, «Рэвізор» Гоголя, «Крамлёўскія куренты» Пагодзіна. Гэты рэпертуар даў магчымасць мастацтвам тэатра Японіі скласці поўнае ўраўненне аб мастацтве тэатра і яго стылістычных асаблівасцях. Прадстаўленыя п'есы розныя, і кожная з іх ставіць перад рэжысёраў і актэрамі ўсім асабліва творчыя задачы.

Тэатр паказваў спектаклі і наладжваў творчыя сустрэчы артыстаў з тэатральнай грамадскасцю Японіі. Мы наведалі чатыры тэатральныя інстытуты, пабылі ў розных тэатрах Японіі, рабілі павадамыслен-

ЖЫВОЕ МАСТАЦТВА

МАСКОЎСКАМУ МАСТАЦКАМУ АКАДЭМІЧНАМУ ТЭАТРУ — 70 ГАДОЎ

ні аб прынцыпах работы К. С. Станіслаўскага ў І. Немірвіча-Данчанкі, прыводзілі тутаркі з буйнешай японскай аматы тэатра і тэатральнага грамадства правалі вялікую цікавасць да мастацтва МХАТА і аказалі нам гарачы прыём.

Гастролі ў замежных краінах — адна з традыцый МХАТА. Толькі за апошнія 10 гадоў тэатр пабываў у 11 краінах, а ў некаторых і не адзін раз. І тут мы выконваем завет К. С. Станіслаўскага, які пісаў: «Тэатр — лепшы сродак для сувязі народаў паміж сабой, для ўскрыцця і разумення іх патаемных пачуццяў. Калі б гэтыя пачуцці часцей ўскрываўліся і народы даведваліся б, што ў большасці выпадкаў няма месца для злосці і нянавісці там, дзе ёсць іштучна распальваючы для іных эгаістычны мэт, колькі б разоў народы паціснулі адзін аднаму рукі».

Мастацкі тэатр, створаны ў 1898 годзе, хутка заваяваў прызнанне і любоў перадавых людзей Расіі, а першыя замежныя гастролі ў 1906 годзе прынеслі яму сусветную славу.

Ён быў заснаваны ў гады ўздыму грамадскага і рэвалюцыйнага руху ў Расіі і кіраваў перадавымі ідэйнымі сіламі, служыў ім сваім мастацтвам. Ідэямі гуманізму, якія заўсёды накіраваны на злучэнне свабоднага і ўславотнага сямейнага К. С. Станіслаўскага, якія сталі эстэтычна-праграмамі тэатра, у рэжысёрскай практыцы заснавальніка МХАТА К. С. Станіслаўскага і У. І. Немірвіча-Данчанкі.

Для мастацтва МХАТА гэта тэатр з самага моманту яго заснавання характэрна раскрыццё вялікіх грамадскіх праблем праз глыбокае пранікненне ва ўнутраны свет чалавека. Гэта грамадска-палітычная лінія тэатра адлюстравала думкі, пачуцці і настроі перадавой часткі рускага грамадства. «Мы імкнемся стварыць першы разумны, маральны, агульнадаступны тэатр, і гэты высокай моцы мы прысвячаем нашэ жыццё», — гаварыў К. С. Станіслаўскі.

Імкненне мастацтвам тэатра ўдзельнічаць у перабудове грамадства патрабавала сцэнічнага рэалізму. Імкненне аказаць маральнае ўздзеянне на глядача вызначыла разуменне ролі актэра ў раскрыцці «жыцця чалавека духу» на сцэне. Глыбокае разуменне таго, што ідэя п'есы можа быць выказана праз актэра, праз пранікненне ва ўнутраны свет героя, вызначыла і яшчэ адну карынную рысу мхатаўскага мастацтва — ансамблеваасць. Толькі праз раскрыццё мінагайшых сувязей чалавека з іншымі людзьмі можа быць раскрыты характар, зразумета грамадская значнасць, сацыяльная сутнасць характэрна героя.

Новы тэатр аказаўся вельмі блізкай сваёй пазіцыяй лепшым пісьменнікам таго часу. А. М. Горькі, Л. М. Талстой, А. М. Токці сталі яго аўтарамі. Чэхавыя «Чайка»

дала тэатру яго эмблему. Горькі, паводле слоў К. С. Станіслаўскага, «стаў галоўным пачынальнікам і стваральнікам грамадска-палітычнай лініі МХАТА».

З першых дзён свайго жыцця МХАТА тэатр імкнуўся быць тэатрам для народа. Часта наладжваліся спецыяльныя спектаклі па ніжэйшых цэнах для рабочых мастоўскіх фабрык і заводаў. У кастрычніку 1905 года ўвесь збор са спектакля «На дне» быў перададзены сем'ям бастуючых. Тэатр у рознай форме заваяваў кантакты з рабочай аўдыторыяй.

Пасля рэвалюцыі 1917 года тэатр здолеў асабліва шырока расчыніць свае дзверы для народа. У яго глядзельную залу прыйшлі новыя людзі, удзельнікі рэвалюцыйнага, рабочага, сялянскага, працоўнага, і прыход гэтыя глядзельнікі, рабочыя, сяляне, працоўныя, даца мяу вялікае значэнне для тэатра. Станіслаўскі называў яго «надавынай патрабавальным», які прыходзіць у тэатр «не міхайада», а з траптаннем і «чаканнем чагосьці важнага, нябачанага».

Творчыя прынцыпы тэатра знаходзяць уласнае прымяненне перш за ўсё ў рэпертуары. За сем дзесяцігоддзяў тэатр паставіў і паказаў глядачам 200 п'ес. Сярод іх — лепшыя творы рускай і сусветнай класікі, п'есы сучасных аўтараў. Тэатр заўсёды імкнуўся глыбока раскрыць класічныя п'есы, вызваліць іх ад фальшывых сцэнічных трактовак і штампаў, выявіць сапраўдную здуму МХАТА. Кіно дзень не выходзіць са сцэны 66 гадоў. 60-гадовы юбілей адсвяткавала цудоўная казка Метэрліна «Сіняя птушка» — любімы спектакль савецкай дзятары. Дзесяткі гадоў у рэпертуары — «Мёртвыя душы» Гоголя, «Тры сестры» Чэхава, «Анна Карэніна» Талстога. Асобнае месца займаюць творы, у якіх узяліся за выяву вобразу правяды рэвалюцыі У. І. Леніна. Гэта п'есы «Крамлёўскія куренты» і «Трагія палітычна» Мікалая Пагодзіна, «Шостае ліпеня» Міхаіла Шатрова.

Рэпертуар МХАТА тэатра — свая асаблівасць лепшай гісторыі Расіі. Падзеі грамадзянскай вайны ўвасобілі ў спектаклях «Брань і паезд 14—69» і «Блакада» У. Іванова, «Зямля» М. Вірты, «Дні Турбіных» А. Булгакава, «Любоў Ярэна» К. Трэнева. Перадаваеце жыццё савецкага грамадства адлюстравана ў такіх творы, як «Стрэх» А. Афінагенава, «Цудоўны спіла» В. Кіршона, «Платон Краніч» А. Карнейчука, «Палаўніцкія сады» Л. Лёнава. У гады Айчынай вайны МХАТА паказаў «Фронт» А. Карнейчука, «Глыбокая разведка» і «Афіцэр флоту» А. Крона, «Рускія людзі» К. Сіманава.

Мастацкі тэатр нікога працуе з сучаснымі аўтарамі, працягваючы ўвасобляць у сваіх спектаклях тэатр сучаснасці. Толькі за апошнія дзесяці гадоў створана звыш 50 спектакляў.

У 1967 годзе разам з усім савецкім тэатральным мастацтвам МХАТА адзначыў 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Мы паказалі пяць новых спектакляў савецкіх аўтараў, якія ўтвараюць як гістарычную хроніку становлення Савецкай ўлады. У 1968 годзе тэатр адзначыў 100-годдзе з дня нараджэння А. М. Горькага, чьё імя носіць з 1932 года. Былі паказаны чатыры горькаўскія спектаклі — «На дне», «Машчана», «Ягор Бульнуў і іншыя», «Вораткі».

Вялікай гістарычнай падзеяй з'явіліся 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна. Мастацкі тэатр рыхтуецца прыняць удзел у гэтых урачыстасцях. Савецкія пісьменнікі працуюць зараз над творамі, прысвечанымі гэтай даче.

МХАТА працуе цяпер над творамі рускай класікі. Так, напрыклад, Б. Ліману ставіць энду «Чайку», рэжысёр Н. Кнебель збіраецца паставіць «Беспасажніцу» А. Астроўскага. Святло рампы ўбачыла ў гэты дні яшчэ адна камедыя Астроўскага, паставяная ў свой час К. С. Станіслаўскім, — «Гарачае сэрца»; спектакль узяў В. Станічона. Малады рэжысёр В. Багмолаў рэжысуе п'есу па рамана Ф. Дастаўскага «Сяло Сцяпанчына». Тэатр рыхтуе таксама «Цара Фёдора Іванавіча» А. Талстога і «Рамею і Джульету» Шэкспіра. Будучыя паказаны і навінкі сучаснай савецкай драматургіі.

Сваё 70-годдзе тэатр сустрае ў росквіце творчых сіл, як тэатр вялікай жыццёвай праўды і высокага сцэнічнага мастацтва. (АДН).

Сваё 70-годдзе тэатр сустрае ў росквіце творчых сіл, як тэатр вялікай жыццёвай праўды і высокага сцэнічнага мастацтва. (АДН).

ЗАРУКА НАШЫХ ПОСПЕХАЎ

Віктар ГРАМЫКА, старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР.

На III Усеаюзным з'ездзе мастакоў адбыўся шчыры, дэмакратычны абмен думкамі па навінкіх тэхніках развіцця савецкага выяўленчага мастацтва. З'езд яшчэ раз паказаў, што заручкай дасягненняў савецкага мастацтва з'яўляецца перамога прынцыпаў сацыялістычнага рэалізму, прынцыпаў партыйнасці і народнасці мастацтва.

У наш час узмацняецца ідэалагічная барацьба паміж капіталістычным і сацыялістычным лагерамі. Фронт гэтай барацьбы праходзіць і па нашых мастацтвах, па выставачных залах, дзе глядачы знаёмяцца з нашымі творамі.

Асабліва яскрава адчувае ўсё гэта, наведваючы сёлетэ Біенале ў

Венецыі, дзе прадстаўлены былі работы палярна процілеглых творчых напрамкаў у мастацтве. З аднаго боку — бязлікія экспанаты абстрактнага і іншых пільных, модных і буржуазна-рэалістычных, змястоўна, здольных выклікаць пачуцці; пераважна гэта былі работы мастакоў нашай краіны.

У апошнія гады ўсё часцей за межамі СССР былі створаны творы беларускіх мастакоў. Калісьці, у дзевятых і дзесятых гадах, на замяненых выстаўках мастацтва Савецкай Беларусі прадстаўлялі фарміраваны для замежных глядацтваў выстаўкі, якія напрыклад, паказаныя на тэатры ў Францыі, Англіі, Польшчы, Румыніі і інш. Зразумела, актыўны выхад беларускага савецкага выяўленчага мастацтва на Усеаюзную і міжнародную арэну павышае адказнасць кожнага з нас. Адказнасць за змест, які нясуць нашы творы, за эмацыянальнае іх дзейнасць.

Я глыбока перакананы, што эмацыянальнасць, усклапанасць — галоўнае ў творы жывапісу, скульптуры, графікі. Знешнія прыёмы — выяўленчае займанасць, павя-

лічаны памеры палатнаў — здольныя толькі абудзіць цікавасць. Сапраўднае ж наватарства — у адкрыцці характэру, у глыбокім пранікненні ў сацыяльныя працэсы сучаснасці.

Такія адкрыцці па плячы Беларускаму савецкаму выяўленчаму мастацтву. На Усеаюзных выстаўках апошніх гадоў беларускія мастакі не абыйдзены ўвагаю глядачоў. Аб'ява быць цікавай вялікая распушчана мастацкая выстаўка, павышанае спайнама 50-гаддзю БССР і Кампарты Беларсі.

І ўсё-такі беларускі мастацкі выстаўкі апошніх гадоў выклікаюць не толькі гонар. Так, ёсць у нас змястоўны, па-майстарску выкананы творы. Ёсць работы так званыя «спраўдзеныя ўзроўню». Але — і на гэты варта сёння звярнуць увагу — не так ужо мала ў нас работ, у якіх змест як бы «нейтральны» да атмасферы нашага велічання і поўнага выпрабавання часу.

Мера таленту ў кожнага свая. І творы могуць быць і будучы больш таленавіты і менш таленавіты. Формы і стыль рэалістычных твораў могуць быць і будучы разнастайныя. Але не можа быць, не павіна быць твораў, якія б, хай сабе ў найменшай меры, парушалі ідэальнае адзінства нашага выяўленчага мастацтва.

Безумоўна, без эксперыменту нельга рухацца наперад. Але ў нас іншым разам трапляюць на

Дзевяці гадоў назады з'явіліся ў краіне першыя грамадскія навуковыя ўста новыя. Тады ж пачаў работу і Гомельскі гарадскі народны ўніверсітэт мастацкага выхавання пры Палацы культуры чыгуначнікаў Імя У. І. Леніна, рэктарам якога з'яўляецца Міхаіл Мікалаевіч Сімкоўскі.

Аднойчы мне давялося выступаць на Усеаюзнай нарадзе па народным універсітэтах, — успамінае Міхаіл Мікалаевіч. — І вось у перапынку падышоў да мяне адзін таварыш — як потым высветлілася, таксама рэктар народнага ўніверсітэта. «Вядзеце, — сказаў ён, — я вельмі хацеў бы сустрэцца з вамі гадоў праз пяць. Узвонены, што настроі ў вас будзе не такі алімпістычны...» Даўга мы тады спрачаліся. Так і размыслиліся: пры сваіх думках, ён — пры сваіх... Даўно спрэчку вырашыла само жыццё. Гомельскі ўніверсітэт жыў і працуе ўжо адзінаццаты год. За гэты час адтуль прымаў дадатковую адукацыю па тэатры, музыцы, выяўленчым мастацтве дзве тысячы чалавек.

Даць на занятках максімум інфармацыі — гэта яшчэ не ўсё, — гаворыць М. Сімкоўскі. — Мы імкнемся як мага ярэй, наўдней данесці яе да слухача, звярнуць яго прывіць яму любоў да ўсяго прыгожага, а ў перспетыве — зрабіць прапагандастам мастацтва.

Гэтая праграма вырашана, зразумела, не адразу, а пастапна. Першы этап — зацікавіць слухача. Другі — даць яму адпаведныя веды і прывіць навыкі самаадукацыі, уменне самастойна мысліць, даваць правільныя ацэнкі творам мастацтва і г. д.

Якія формы і метады вучобы скарыстоўваюць выкладчыкі ўніверсітэта? Семінары, навукова-тэарэтычныя канферэнцыі, наведванне і творчае абмеркаванне спектакляў, канцэртаў, мастацкіх выставак, разнастайныя вытварыны, дыскусіі, падрыхтоўка рэфэратаў... Усё гэта і не пералічыць. Але гэта не значыць, што прыжыццёва значэнне лекцыяў. Яны былі і застаюцца асноўнай формай заняткаў. Але энду жа — якія лекцыі? Адна справа — падрабязна расказаць біяграфію таго ці іншага кампазітара, мастака, рэжысёра, і зусім другая — даць глыбокі аналіз іх твораў, раскрыць творчую індывідуальнасць кожнага, паставіць важнейшыя эстэтычныя пытанні. Зразумела, што такія лекцыі могуць чытаць толькі добра падрыхтаваныя, кваліфікаваныя лектары.

У лку пастаянных выкладчыкаў ўніверсітэта мы бачым вядучых педагогаў музычнага вучылішча, рэжысёраў і арты-

стаўлялі фарміраваны для замежных глядацтваў выстаўкі, якія напрыклад, паказаныя на тэатры ў Францыі, Англіі, Польшчы, Румыніі і інш. Зразумела, актыўны выхад беларускага савецкага выяўленчага мастацтва на Усеаюзную і міжнародную арэну павышае адказнасць кожнага з нас. Адказнасць за змест, які нясуць нашы творы, за эмацыянальнае іх дзейнасць.

Я глыбока перакананы, што эмацыянальнасць, усклапанасць — галоўнае ў творы жывапісу, скульптуры, графікі. Знешнія прыёмы — выяўленчае займанасць, павя-

лічаны памеры палатнаў — здольныя толькі абудзіць цікавасць. Сапраўднае ж наватарства — у адкрыцці характэру, у глыбокім пранікненні ў сацыяльныя працэсы сучаснасці.

Такія адкрыцці па плячы Беларускаму савецкаму выяўленчаму мастацтву. На Усеаюзных выстаўках апошніх гадоў беларускія мастакі не абыйдзены ўвагаю глядачоў. Аб'ява быць цікавай вялікая распушчана мастацкая выстаўка, павышанае спайнама 50-гаддзю БССР і Кампарты Беларсі.

І ўсё-такі беларускі мастацкі выстаўкі апошніх гадоў выклікаюць не толькі гонар. Так, ёсць у нас змястоўны, па-майстарску выкананы творы. Ёсць работы так званыя «спраўдзеныя ўзроўню». Але — і на гэты варта сёння звярнуць увагу — не так ужо мала ў нас работ, у якіх змест як бы «нейтральны» да атмасферы нашага велічання і поўнага выпрабавання часу.

Мера таленту ў кожнага свая. І творы могуць быць і будучы больш таленавіты і менш таленавіты. Формы і стыль рэалістычных твораў могуць быць і будучы разнастайныя. Але не можа быць, не павіна быць твораў, якія б, хай сабе ў найменшай меры, парушалі ідэальнае адзінства нашага выяўленчага мастацтва.

Безумоўна, без эксперыменту нельга рухацца наперад. Але ў нас іншым разам трапляюць на

Дзевяці гадоў назады з'явіліся ў краіне першыя грамадскія навуковыя ўста новыя. Тады ж пачаў работу і Гомельскі гарадскі народны ўніверсітэт мастацкага выхавання пры Палацы культуры чыгуначнікаў Імя У. І. Леніна, рэктарам якога з'яўляецца Міхаіл Мікалаевіч Сімкоўскі.

Аднойчы мне давялося выступаць на Усеаюзнай нарадзе па народным універсітэтах, — успамінае Міхаіл Мікалаевіч. — І вось у перапынку падышоў да мяне адзін таварыш — як потым высветлілася, таксама рэктар народнага ўніверсітэта. «Вядзеце, — сказаў ён, — я вельмі хацеў бы сустрэцца з вамі гадоў праз пяць. Узвонены, што настроі ў вас будзе не такі алімпістычны...» Даўга мы тады спрачаліся. Так і размыслиліся: пры сваіх думках, ён — пры сваіх... Даўно спрэчку вырашыла само жыццё. Гомельскі ўніверсітэт жыў і працуе ўжо адзінаццаты год. За гэты час адтуль прымаў дадатковую адукацыю па тэатры, музыцы, выяўленчым мастацтве дзве тысячы чалавек.

Даць на занятках максімум інфармацыі — гэта яшчэ не ўсё, — гаворыць М. Сімкоўскі. — Мы імкнемся як мага ярэй, наўдней данесці яе да слухача, звярнуць яго прывіць яму любоў да ўсяго прыгожага, а ў перспетыве — зрабіць прапагандастам мастацтва.

Гэтая праграма вырашана, зразумела, не адразу, а пастапна. Першы этап — зацікавіць слухача. Другі — даць яму адпаведныя веды і прывіць навыкі самаадукацыі, уменне самастойна мысліць, даваць правільныя ацэнкі творам мастацтва і г. д.

Якія формы і метады вучобы скарыстоўваюць выкладчыкі ўніверсітэта? Семінары, навукова-тэарэтычныя канферэнцыі, наведванне і творчае абмеркаванне спектакляў, канцэртаў, мастацкіх выставак, разнастайныя вытварыны, дыскусіі, падрыхтоўка рэфэратаў... Усё гэта і не пералічыць. Але гэта не значыць, што прыжыцёва значэнне лекцыяў. Яны былі і застаюцца асноўнай формай заняткаў. Але энду жа — якія лекцыі? Адна справа — падрабязна расказаць біяграфію таго ці іншага кампазітара, мастака, рэжысёра, і зусім другая — даць глыбокі аналіз іх твораў, раскрыць творчую індывідуальнасць кожнага, паставіць важнейшыя эстэтычныя пытанні. Зразумела, што такія лекцыі могуць чытаць толькі добра падрыхтаваныя, кваліфікаваныя лектары.

У лку пастаянных выкладчыкаў ўніверсітэта мы бачым вядучых педагогаў музычнага вучылішча, рэжысёраў і арты-

стаўлялі фарміраваны для замежных глядацтваў выстаўкі, якія напрыклад, паказаныя на тэатры ў Францыі, Англіі, Польшчы, Румыніі і інш. Зразумела, актыўны выхад беларускага савецкага выяўленчага мастацтва на Усеаюзную і міжнародную арэну павышае адказнасць кожнага з нас. Адказнасць за змест, які нясуць нашы творы, за эмацыянальнае іх дзейнасць.

Я глыбока перакананы, што эмацыянальнасць, усклапанасць — галоўнае ў творы жывапісу, скульптуры, графікі. Знешнія прыёмы — выяўленчае займанасць, павя-

лічаны памеры палатнаў — здольныя толькі абудзіць цікавасць. Сапраўднае ж наватарства — у адкрыцці характэру, у глыбокім пранікненні ў сацыяльныя працэсы сучаснасці.

Такія адкрыцці па плячы Беларускаму савецкаму выяўленчаму мастацтву. На Усеаюзных выстаўках апошніх гадоў беларускія мастакі не абыйдзены ўвагаю глядачоў. Аб'ява быць цікавай вялікая распушчана мастацкая выстаўка, павышанае спайнама 50-гаддзю БССР і Кампарты Беларсі.

І ўсё-такі беларускі мастацкі выстаўкі апошніх гадоў выклікаюць не толькі гонар. Так, ёсць у нас змястоўны, па-майстарску выкананы творы. Ёсць работы так званыя «спраўдзеныя ўзроўню». Але — і на гэты варта сёння звярнуць увагу — не так ужо мала ў нас работ, у якіх змест як бы «нейтральны» да атмасферы нашага велічання і поўнага выпрабавання часу.

Мера таленту ў кожнага свая. І творы могуць быць і будучы больш таленавіты і менш таленавіты. Формы і стыль рэалістычных твораў могуць быць і будучы разнастайныя. Але не можа быць, не павіна быць твораў, якія б, хай сабе ў найменшай меры, парушалі ідэальнае адзінства нашага выяўленчага мастацтва.

Безумоўна, без эксперыменту нельга рухацца наперад. Але ў нас іншым разам трапляюць на

Дзевяці гадоў назады з'явіліся ў краіне першыя грамадскія навуковыя ўста новыя. Тады ж пачаў работу і Гомельскі гарадскі народны ўніверсітэт мастацкага выхавання пры Палацы культуры чыгуначнікаў Імя У. І. Леніна, рэктарам якога з'яўляецца Міхаіл Мікалаевіч Сімкоўскі.

Аднойчы мне давялося выступаць на Усеаюзнай нарадзе па народным універсітэтах, — успамінае Міхаіл Мікалаевіч. — І вось у перапынку падышоў да мяне адзін таварыш — як потым высветлілася, таксама рэктар народнага ўніверсітэта. «Вядзеце, — сказаў ён, — я вельмі хацеў бы сустрэцца з вамі гадоў праз пяць. Узвонены, што настроі ў вас будзе не такі алімпістычны...» Даўга мы тады спрачаліся. Так і размыслиліся: пры сваіх думках, ён — пры сваіх... Даўно спрэчку вырашыла само жыццё. Гомельскі ўніверсітэт жыў і працуе ўжо адзінаццаты год. За гэты час адтуль прымаў дадатковую адукацыю па тэатры, музыцы, выяўленчым мастацтве дзве тысячы чалавек.

Даць на занятках максімум інфармацыі — гэта яшчэ не ўсё, — гаворыць М. Сімкоўскі. — Мы імкнемся як мага ярэй, наўдней данесці яе да слухача, звярнуць яго прывіць яму любоў да ўсяго прыгожага, а ў перспетыве — зрабіць прапагандастам мастацтва.

Гэтая праграма вырашана, зразумела, не адразу, а пастапна. Першы этап — зацікавіць слухача. Другі — даць яму адпаведныя веды і прывіць навыкі самаадукацыі, уменне самастойна мысліць, даваць правільныя ацэнкі творам мастацтва і г. д.

Якія формы і метады вучобы скарыстоўваюць выкладчыкі ўніверсітэта? Семінары, навукова-тэарэтычныя канферэнцыі, наведванне і творчае абмеркаванне спектакляў, канцэртаў, мастацкіх выставак, разнастайныя вытварыны, дыскусіі, падрыхтоўка рэфэратаў... Усё гэта і не пералічыць. Але гэта не значыць, што прыжыцёва значэнне лекцыяў. Яны былі і застаюцца асноўнай формай заняткаў. Але энду жа — якія лекцыі? Адна справа — падрабязна расказаць біяграфію таго ці іншага кампазітара, мастака, рэжысёра, і зусім другая — даць глыбокі аналіз іх твораў, раскрыць творчую індывідуальнасць кожнага, паставіць важнейшыя эстэтычныя пытанні. Зразумела, што такія лекцыі могуць чытаць толькі добра падрыхтаваныя, кваліфікаваныя лектары.

У лку пастаянных выкладчыкаў ўніверсітэта мы бачым вядучых педагогаў музычнага вучылішча, рэжысёраў і арты-

стаўлялі фарміраваны для замежных глядацтваў выстаўкі, якія напрыклад, паказаныя на тэатры ў Францыі, Англіі, Польшчы, Румыніі і інш. Зразумела, актыўны выхад беларускага савецкага выяўленчага мастацтва на Усеаюзную і міжнародную арэну павышае адказнасць кожнага з нас. Адказнасць за змест, які нясуць нашы творы, за эмацыянальнае іх дзейнасць.

Я глыбока перакананы, што эмацыянальнасць, усклапанасць — галоўнае ў творы жывапісу, скульптуры, графікі. Знешнія прыёмы — выяўленчае займанасць, павя-

лічаны памеры палатнаў — здольныя толькі абудзіць цікавасць. Сапраўднае ж наватарства — у адкрыцці характэру, у глыбокім пранікненні ў сацыяльныя працэсы сучаснасці.

Такія адкрыцці па плячы Беларускаму савецкаму выяўленчаму мастацтву. На Усеаюзных выстаўках апошніх гадоў беларускія мастакі не абыйдзены ўвагаю глядачоў. Аб'ява быць цікавай вялікая распушчана мастацкая выстаўка, павышанае спайнама 50-гаддзю БССР і Кампарты Беларсі.

І ўсё-такі беларускі мастацкі выстаўкі апошніх гадоў выклікаюць не толькі гонар. Так, ёсць у нас змястоўны, па-майстарску выкананы творы. Ёсць работы так званыя «спраўдзеныя ўзроўню». Але — і на гэты варта сёння звярнуць увагу — не так ужо мала ў нас работ, у якіх змест як бы «нейтральны» да атмасферы нашага велічання і поўнага выпрабавання часу.

Мера таленту ў кожнага свая. І творы могуць быць і будучы больш таленавіты і менш таленавіты. Формы і стыль рэалістычных твораў могуць быць і будучы разнастайныя. Але не можа быць, не павіна быць твораў, якія б, хай сабе ў найменшай меры, парушалі ідэальнае адзінства нашага выяўленчага мастацтва.

Безумоўна, без эксперыменту нельга рухацца наперад. Але ў нас іншым разам трапляюць на

Дзевяці гадоў назады з'явіліся ў краіне першыя грамадскія навуковыя ўста новыя. Тады ж пачаў работу і Гомельскі гарадскі народны ўніверсітэт мастацкага выхавання пры Палацы культуры чыгуначнікаў Імя У. І. Леніна, рэктарам якога з'яўляецца Міхаіл Мікалаевіч Сімкоўскі.

Аднойчы мне давялося выступаць на Усеаюзнай нарадзе па народным універсітэтах, — успамінае Міхаіл Мікалаевіч. — І вось у перапы

РАВЕСНІК РЭСІУБЛІКІ

КАСТУСЮ КІРЭНКУ — 50 ГАДОУ

Увора споўнілася 50 гадоў Кастусю Кірэнку. З гэтай нагоды праўдзінае Беларускае накіраванае юбілярнае прывітанне, у янім гаворыцца:

«Дарагі Кастусь Ціханавіч! Мы, Вашы сабратаў і сяброўкі, таварышы па працы і сабрацтва, вітаем Вас у дзень Вашага слаўнага п'яцідзесяцігоддзя!

Нам прыемна тансама сёння прывітаць Вас перагледзілі прымочныя вершы, якія былі надрукаваныя лічце перагледзілі Вялікай Айчыннай вайны, і павіншаваць Вас адначасова з трыццацігоддзем творчай дзейнасці.

«Мая рэспубліка», «Вясні», «Светлая хваля», «Жывыя ідуць наперад», «Мая радзіма» — гэтыя і другія Вашы натхнёныя кнігі добра вядомыя чытачу і з'яўляюцца каштоўнымі ўкладамі ў нашу роўную паізію.

Нам радасна адзначыць, што сваёю любівай Вы сустракаеце багатым пазытыўным набыткам, поўнаю нястомнай творчай энергіяй. Пленна, з маладой актыўнасцю працуеце ў паізіі, Вы таксама паспяхова выступаеце ў жанры прозы. Не можам не прыгадаць і Вашы актыўныя грамадскія і журналісцкія дзейнасці — вось умошмаг год Вы працуеце на пасадзе рэдактара часопіса «Беларусь», выхоўваючы нашу думку і юнацтва.

Жадзем Вам, дарагі Кастусь Ціханавіч, доўгіх год ўдзячнага, бадазэрскага, моцнага здароўя, новых творчых удач, здзісьненніх усіх задумаў».

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва», далучаючыся да гэтых цёплых слоў прывітання і вішчання, тансама жадзе юбілярна доўгіх гадоў жыцця і новых творчых поспехаў.

У сорах чацвёртым «Звязда» змясціла верш «Беларусь». Кастусь Кірэнка — імя і прозвішча тады для мяне невядомыя, але такія сакавітыя, вельмі ж беларускія, быццам чуў іх і ведаў здаўна. І першыя радкі адразу паланілі — моцнай кляпкі і, асабліва, сваёй навізнаю. Звычайна прырода ў ваінных вершах выглядала гэтак жа пачварна, як і сама вайна — чорнае сонца, пачарнелыя лясы... У вершы «Беларусь» наадварот, падкрэслівалася харастово роднай зямлі, на якой пакутавалі, змагаўся, паміраў чалавек. Яно і праўда, так было: гарала Хатынь, а сонца пелла нмурылася ў бэльмы пер'і аблок, расстрэльвалі партызана, а над жытцём вісела на срабрыстай нітчыцы жаўручка сонца...

Галааслі салдаці не дзець
Жабравалі па свеце мёртвыя.
А на лузе шумела, як мора,
І жыты наліваліся сонцам салодкім.
Дэспявалі суніцы ў зялёных барах,
На шапшане звінелі пчаліныя гуслі.
А дзятку ў бацькоўскага
І ў Нямеччыны гінал — па ўсёй Беларусі.
Па варажых стаянках
Каб хочь там пахаваць сваіх
І з пагрозай сядзіць юнак
І рыбак панідаў лёгкі човен
І малі б нам па смерці
Для красы і для смутку на
Дык нідзе — толькі тут,
Калі гэтых аэбр мы жадалі б
Тады ў нашу сталіцу прыхо-
дзілі з партызанскіх вёсак, прывя-
звалі са шпіталью — маладыя
паізіі, і ў юнацтва — ці то ў
планшэце ці проста за падухай
— было прыхавана тое заівае-
нае, што, на думку бясстрашнага
юнацтва, павіна азідаць, ну,
хочь не цэлы свет, дык, ва ўся-
нім разе, Парнас беларускі. У
сталіцу... яе фактычна не было
— гарбатыя, зарослыя руіны ды
дэраўляныя хаткі на зялёных
астраўках ускары. Усё прапахла
пальнаю — і рукі, і хлёб, і ка-
ханне. Смяшлівыя студэнткі-ча-
рачнікі разбіралі чорную, сні-
пелую ў агні цэглу. У горадзе
так мала было жыхароў, што
мічане ведалі адзін аднаго і,
сустраўшыся, заўсёды віталіся
— студэнтка з вусатым пара-
вознікам, міністр з камароўскай
гандляркай. Франтавыя франта-
выя пазнавалі здатку. Так і мы
пазнаёмліся.

Кастусь Кірэнка — вельмі
страляк на танку і карэспандант
бываюга аадезла армейскай газе-
ты — прывёз рукапіс зборніка
вершаў «Ранак ідзе». Задумен-
ны, ён заўсёды некуды спішаўся,
ціхія словы былі напоены смут-
кам. Пасля, працягваючы выла-
дзёную кніжку, я зразумеў, яго
дзюму ўсё яшчэ тліла павіна,
смутку ён на таварышах, стрі-
чаных на «пятачку» за рэчкай
ля Гарысу і на Вісле.

У вершах вайна выглядала
будзёна. Так гаворыць той, хто
добра знабыў з ёю. Рабацян-
кашчэнец марыў не маштабна,
як у ратных одах — ён чацеў і
прашу: «Аду б хвіліну нам,
хочь адну ў круг пасасці каля
дарогі, курыць і думаць не пра
вайну...».

Зраўмае, усё гэтыя марапрыемствы праводзяць
пра актыўным удзеле і з дапамогай работнікаў
метадычнага і ваінааадезла тут жа. Дарчы, на-
ша бібліятэка адна лепшых у горадзе, у яе фон-
дах — больш 132 тысяч твораў літаратуры на розныя
тэмы. Карыстаюцца яе паслугамі каля 5 300 чалавек.
Варта спыніць вашу ўвагу і на рабоце аадезла ту-
рызма ЧБА. Ён таксама развіваецца на гэтым па-
версе. Які вы згадаваеце, аадезла прапаганда ту-
рызм як спорт. Мае гэты аадезла сваю турысцкую
базу, у яго можна набыць пудуку на любую ту-
рысцкую базу Міністэрства абароны. У 1967-68 га-
дах аадезла арганізавалі шмат турысцкіх паходаў па
СССР — на Памір і Далёкі Усход, у Вярэцкую крэ-
пасць, па заспаваючых месцах Аршаншчыны, па ін-
шых месцах франтавых бабў і партызанскіх стаянках.
Чацвёрты паверш — суцэльны вучэбны камбант.
Па-першае, тут развіваецца вачэрні ўніверсітэт
марксізма-ленінізма. Працуе ён пры Дома афіцэраў
больш дзесяці гадоў. Тут выкладаюць дзесяцічкі
кандыдатаў навуц з мінімум вучы. Цяпер ва ўніверсітэ-
це займаюцца больш 400 слухачоў. Летась наш уні-
версітэт выпусціў 150 прапагандаістаў, з іх 112 атры-
валі дыпломы аб тым, што яны маюць вышэйшую
палітычную адукацыю ў сістэме партыйнай асветы.
У аўдыторыях на гэтым паверсе працуюць розныя
курсы. Колькі іх! Па вывучэнні замежных моў,
стэнаграфіі і машынапісу, па падрыхтоўцы ў вучы і
ваінных аадезці, краўцоў і закройшчыкоў, румно-
га аадезці і г. д. Займаюцца на іх каля дзювю тысяч
чалавек. Толькі майстры па закрой жаючага аадезці
і румнога вазанні штогод выпускаюцца да чаты-
рохсот.
У адным з пакояў — фотастудыя. Рукамі фота-
аадезтараў, членаў фотастудыі аформлены амаль усё
станды і выставкі Дома афіцэраў.
Урэшце — правае крыло будынка. Есць тут кіна-
канцэртная зала на 650 месца, у ёй праходзяць розныя
кінафестывалы, працуюць кіналетары, налад-
жаюцца вечары. Часта аадезціаюцца тут прагледзі і
абмеркаванні новых фільмаў Беларускай кінастудыі.

Узялі вёску. Маладзін узы-
шоў над поймай.

Як пасвятлілі ў хляпоцў твары!
Але мы ўгледзелі пад бліск паняру,
Што з намі жураць не ўсе сабры.

Пасля такога павершы ў шчы-
расці высокіх строў:

І столькі сілы ў словах ачышчэння,
Як быццам іх кавала куныя вэлка,
І ўпэўнен ты, што стане на калені
Жуда вайны прада волю чалавэка.

Усё гэта, прызнаецца паэт,
вершы, што напісаліся на міна-
мэтай пліце ў падмаскоўным
лесу, на планшэццы ў хвіліны
дарожных прывалаў, у сумнай
цішыні мэдсабата.

Надаўна, чытачы шуфляды
пісмавога стала, і наткнуўся
на шматок папэры, дзе занатава-
ны радок: «На голас Влока вы-
паўла змяя». Я ўспомніў: так
заіпаўся ў сорах п'ятым, калі
Кастусь апаўдаў пра жыццё
сваё на фронце. То было на
Смаленшчыне. Летняя спёка.
Ціха на перадавой, а над прылёт
ля рэчкі, дастаў томкі Блока,
захапўся, чытае голасна. Побач
нешта зашуршала. Глянуў...
змяя падняла галаву.

— Мусіць, музыка верша за-
чаравала яе, як чаруе кобру
дудка заклінальніка...
Той, хто захапўся паізіяй
на франтавых паізіях, меў
сваю вельмі выразную паізію:
трэба змагацца з ворагам.

Веру позірмак і ўсешмак,
Веру поіцскам руці,
Веру сонцу,
Веру сцэжкам,
Край лясоў, мінулых дзён
Край нізін, прастораў і п'ястэганя.
Край паўдў, дэльных шыр,
О край, —
Калі ж ты станеш
Крайем фабрык дымных і машын?..

«Мне думаецца, — гаварыў
Гамарнік, — што гэты тон су-
чынны настрою ўсяго партыянна-
га з'езда, усёй кампартыі Белар-
уса і ўсіх прапароўных мас
БССР».

У 1948 годзе Кастусь Кірэ-
нка напісаў верш «Мая рэспу-
бліка». Яго ўсе ведаюць. Мі-
нула дваццаць гадоў, але і сёння,
напярэдадні вялікага свята
беларускага народа, партыйныя
дзечкі, публіцысты і гаспадар-
нікі ў сваіх выступленнях часта
прыводзяць радкі, сучынны на-
строю кожнага беларуса:

Не завіце маю рэспубліку
кіраўні чымажх лясоў,
Пяглізнецца —
Над ёю свешчыца
Агіі завадскіх карпусоў.
Не завіце маю рэспубліку
Крайнай ціхкіх дэлі,
Слухайцеся —
Як грывіць над ёй
Галасы магутных турбін.
Не завіце маю рэспубліку
Крайнай багнаў-аблог!
У сядка яна
Развіваецца,
У жытка яна
Калыхаецца,
Развігаецца
У стэрлах дарог.

Яшчэ мне прыгадалася, як
пад час абвостранай ідаэлагі-
чнай барацьбы сакратар ЦК КПБ
у сваім выступленні на рэспублі-
канскай нарадзе прывёў кірэ-
нкавыя словы: «Калі мяне мой
вораг ненавідзіць, дык, зна-
чыць, я саграўдзіў камуніст!»
Намуніст і паэт, лырык і сал-
дат — такім я ведаю Кастуся
Кірэнку.

Анатоль ВЯЛЮГІН.

дзі. Так, зусім нядаўна абмяркоўвалася кінакарціна
«Годны да нестравай». Тут працуе народны ўні-
версітэт культуры. Факультэт у яго намала — лі-
таратуры, мастацтва, музыкі, кіно, тэатра. Свёлта
адкрыўся яшчэ адзін — «Педагагічныя веда» — баць-
кам». Універсітэт надавачыі папулярны, на яго за-
нятках кожны раз нанагалюда.
У кінаканцэртнай зале праходзяць ленінскія чы-
танні. Апошнія былі прысвечаны тэме «Расказы аб
Леніне». Перад слухачамі выступілі народны мастак
РФСФР А. Даброцін, музыкантаў Л. Аўрабах, кі-
нааадезці Г. Тарасовіч, кандыдат філалагічных навуц
дадэнт педінстытута імя Горькага А. Ленсу. Закончы-
ліся чытанні прагледам фільма «Шостае ліпеня».

На другім паверсе прадуе наша студыя выяўле-
чага мастацтва, тут і вялікая мастацкая майстэрня.
У студыі займаюцца дорослыя і дзеці — больш
двадцяткі чалавек.
Справа, з тарца будынка есць асобны ўваход.
Ён вядзе ў акружоны спартыўны клуб. Тут есць спар-
тныя залы для занятак секцыі, плавальны ба-
сейн, на дварэ — добрыя адкрытыя корт. Гэта месца
розных спартыўцаў. Неаднаразова праходзілі тут
Усеазаюзны і Усеармейскія спартыўныя па бараць-
бе і боксе.
Вос і падшыло к канцы наша падарожжа па Дома
афіцэраў. Вы пераканаліся, які гэта вялікі і скла-
дены, калі можна так сказаць, камбант, акую вя-
лікую і разнастайную работу ён праводзіць. Шмат
у ім добрых і прасторных памішканняў, есць усё
умовы для самай разнастайнай культурна-асветнай
дзейнасці. Але мы адчуваем, што ўжо... цесна.

Зарэз вялікая група інжынераў і архітэктараў адна-
го праектнага інстытута распрацоўвае праект ге-
неральнай рэканструкцыі Дома. Будучы прыбудаваны
памішканні для музея гісторыі ваіснай аадезці, кафе-
рэстарана, змовага саду і г. д. Поўнаасцю абвэ-
ўсе ітэр'еры і абсталяваны. Не пройдзе і некалькі
гадоў, як Дом афіцэраў непазнавальна абыноў-
ца, памаладзец.

На белай супер-заслоне
дэкарацыя дэпазітыўныя мала-
нак фронту: абрыўкі калочка-
га дроту, перакарэная набока
палявая пушка, камель дрэва,
скошаны снарадам, аковы...
Чутна салдацкая песня. Пра-
цяглася, поўная тугі па доме,
жонка, дзечка...

ГОЛАС. Дзесці бурліла Расія,
сканулая Кастрычніцкай рэ-
валюцыяй... Часом ураў у Петра-
градзе арыштаваны... Ленін абна-
родоваў дзэкрт аб міры, і фронт
аніх Галоды, стомлены бокшышчы
паражэннямі і няудачамі
фронту...

На праціўніку выходзіць
салдат-Суппан Драч. Зір-
рае нешта на доле ў леваю
далю. Пасля сёў на абгары-
лы камель, дастаў з папахі
шматок папэры, выснаў у яго
ўсё, што сабраў, і зрабіў
самакрутку. Шуквае ў кішэнні
запалкі. Няма. Аладзюецца, у
каго б прыкруцьце. Махнуў у
бок нямецкі акап.

ДРАЧ. Гэй, герман!
З НЯМЕЦКАГА БОКУ. Вас?
ДРАЧ. Комай сюды!
Паўза. Падыходзіць худар-

ДРАЧ. Завошта?
ДАШЫНСКІ. За продаж пра-
ціўніку баявой тэхнікі.
ДРАЧ. Дык жа ён не купіў!
І пану быццам боскую папрасіў,
а ён, жмот, і тую не хоча даваць!
ДАШЫНСКІ. Маўчыць!.. Заіва
зброю!

ДРАЧ. А хрэн у зубы хочаш?
ДАШЫНСКІ. Што-о? (Выха-
піў наган з кабары, падымае ру-
ку. За спіной Драча калідуць эс-
кадры. Выніш дое салдат з
вінтовак і ружак. Нямецкі салдат
шукануў да саіх.)
1-шы САЛДАТ. А ну, кідай ле-
ваўвер!
2-гі САЛДАТ. Руку ўніз, сучка
залаталагоная!

Дашынскі абзятэжаны,
апскае руку з наганам, аля-
дзюца.

ДАШЫНСКІ. Дазвольце...
што ж гэта такое? Паручнік,
пастроі роту!

ПАРУЧНІК. Уся рота перад ва-
мі, штаб-капітан...
ДАШЫНСКІ. Астатнія?
ПАРУЧНІК. Дзэсеріры.
ДАШЫНСКІ. Не разумею, што
ўсё гэта азначае?

КРЫЛЕНКА. Гэта азначае,
што вы і праўда нічога не разу-
меце.

П'есе «Брэсцкі мір» я напісаў два гады назад, але не чацеў спышацца з ёй
на сцэну. Вельмі ж адназначна задача стала перада мною. Я ўпершыню ў сваёй
творчасці падступіў да вобразу У. І. Леніна.

П'есе — пра той перыяд нашай гісторыі, калі разлаілася п'ятанне — быць
або не быць Савецкай дэярмае, калі спатрылася гіганцкая воля правадары,
каб адстаяць іаю міра, супроць якой апаляччалася даволі магутная тады апа-
зіцыя «левык на чале з Бухарыным і Троцкім».

Брэсцкі тэатр, які вельмі памог мне ў працы над п'есай, выпуснае
спектакль па ёй да юбілея рэспублікі.
Прапаную ўвазе чытачоў «Літаратуры і мастацтва» асобныя сцэны з п'есы.

ДАШЫНСКІ. Дык я вось і ха-
чу...

КРЫЛЕНКА. ..а калі хочаце,
то не раю халіцца за нягак.

ДАШЫНСКІ. Але дазвольце...
КРЫЛЕНКА. (Салдат.) Тава-
рашкі салдаты, апусціце вінтоў-
кі... Улаўнаважаны Галоўнай
Стаўкі крыху пагарачыўся. Прашу
завячы свае месцы ў акапах.

ПАРУЧНІК. Разыліські!
ДРАЧ. Ну шчасце тваё... Ха-
дзем, хлопцы. (Паўдў за саба-
д салдат.)

КРЫЛЕНКА. Дазвольце вам
заважыць, штаб-капітан, што
калі вы будзеце так інспектаваць
паізіі, Галоўная Стаўка можа
не далічыцца аднаго свайго ўпаў-
наважанага.

ДАШЫНСКІ. Пры тым анар-
хіяе, які вы развалілі на фронце,
гэта будзе зусім натуральна. Тут
не толькі пушку—Расію за хунт
галет прададуць.

КРЫЛЕНКА. І мейш за ўсё ў
гэтым вінаваты салдаты. На чор-
та ім тая пушка, калі з не нечым
і некаму страляць, бо няма снара-
даў, і ніхто не ведае, калі яны бу-
дуць. А салдат галодны. Яму і га-
лета—вядоўны пірог.

ДАШЫНСКІ. Ну што ж, мя-
няіце ўсё на галеті!
КРЫЛЕНКА. Мы не патураем
такім выпадкам. Толькі абыхо-
дзімсь без нагануў.

ДАШЫНСКІ. Вось таму вы і
развалілі армію!
КРЫЛЕНКА. Армія была ўжо
развалена да нас.

ДАШЫНСКІ. А вы дакопалі.
Замест таго, каб навесті парадка,
паізіяцэ дэшчыніць, мабіліза-
ваць дух на перамогу—Ленін усё
размагніў дзэкртама аб міры.

КРЫЛЕНКА. Таму што армія
адмовілася ваяваць. Салдаты ты-
сачамі пакідаюць паізіі і бя-
жучы дамоў. Вы думаеце, толькі ў
гэтага паручніка асталося тры
салдаты ў роце?

ДАШЫНСКІ. Я цяпер усяму
паверу.

КРЫЛЕНКА. Шкада, што
толькі цяпер.

ДАШЫНСКІ. Але Вярхоўнае
камандаванне гэтага ніколі не
зразумеў.

КРЫЛЕНКА. Ваша Вярхоўнае
камандаванне даўно ўжо не разу-
ме, што дзэецца на франтах, і
ніколі не зразумеў.

ДАШЫНСКІ. Што вы гэтым
хочаце сказаць, прапаршчык Кры-
ленка?

КРЫЛЕНКА. Я хачу сказаць,
штаб-капітан Дашынскі, што вы
дарэмна турбавалі сабе пазэдкую
на фронт.

ДАШЫНСКІ. Вось які!
КРЫЛЕНКА. Так. Вярхоўнае
камандаванне ў Магілёве дэман-
страцыя не хоча падначальваць
рэвалюцыйнаму ўраду ў Пёт-
раградзе і тне сваю старую лінію.

Таму не вас, а мяне Савецкі
ўрад упанаўважыў знаёміць яго
са станаюшчым на франтах. А вас
я папярэў пакінуць фронт. І чым
хутчэй, тым лепш для вас.

КРЫЛЕНКА. Я хачу сказаць,
штаб-капітан Дашынскі, што вы
дарэмна турбавалі сабе пазэдкую
на фронт.

ДАШЫНСКІ. Вось які!
КРЫЛЕНКА. Так. Вярхоўнае
камандаванне ў Магілёве дэман-
страцыя не хоча падначальваць
рэвалюцыйнаму ўраду ў Пёт-
раградзе і тне сваю старую лінію.

Таму не вас, а мяне Савецкі
ўрад упанаўважыў знаёміць яго
са станаюшчым на франтах. А вас
я папярэў пакінуць фронт. І чым
хутчэй, тым лепш для вас.

КРЫЛЕНКА. Я хачу сказаць,
штаб-капітан Дашынскі, што вы
дарэмна турбавалі сабе пазэдкую
на фронт.

Каібет Леніна ў Смоль-
ным. Крыленка сядзіць у крэ-
сле. Ленін усхвалявана кро-
чыць па кабінеце.

ЛЕНІН. Пакуль вы знаёміліся з
франтамі, я тым часам прынаў
тут больш трыццаці франтавых
дэлегатый. Усёго панаслухаўся.
Але каб пушкі прадалаві—гэтага
яшчэ не чуў!.. Гэта ўжо, як ка-
жуць, злаз—прыехалі! Далей ня-
ма куды... Калі б я нават нічога
не ведаў, што робіцца на фран-
тах, для мяне адной бы гэтай
пушкі даволі было...

КРЫЛЕНКА. А пушкі гэтыя і
праўда нікому не патрэбны, бо
няма снарадаў, няма фронту...
Есць галодныя, злія на безна-
дзейную ваіну людзі ў салдацкіх
шынялях, але гэта ўжо не сала-
ты... Пакідаюць паізіі і бяжучы
дамоў... Гэта нават не дзэсерцір-
ства, гэта стыхійная дэманстра-
цыя, працэс!

ЛЕНІН. Ніякайнай.
КРЫЛЕНКА. Стаўка Духоніна
ў Магілёве не разумею, што, ві-
даць, і не хоча разумець, што на
франтах катастрафа.

ЛЕНІН. Ад гэтай Стаўкі трэба
пазбаўляцца. І неадкладна! Нам
дзэкрт аб міры яна прыняла ў

ЛЕНІН. Катэгарычна!
БУХАРЫН. Шкада.
СВЯРДЛОУ. А вы зноў, ба-
чу, будзеце прагтаваць?

БУХАРЫН. Таксама катэгарыч-
на.

ТРОЦКІ. І мы прышлілі папярэ-
дзіць вас.

ЛЕНІН. Мне таксама шкада.
Наўжо з вас яшчэ мала?

ТРОЦКІ. Так, на мінулым ЦК
вы нам добраю эзекуцыю наладзі-
лі.

БУХАРЫН. І тым не меней не-
выліка большасць галасоў дала-
ва вам не лёгка.

ТРОЦКІ. Сёння ж гэта выкло-
наецца абсалютна!

ЛЕНІН. Чаму?

ТРОЦКІ. Таму, што толькі заў-
зяты капітулянт можа прыняць
такі ультыматум.

ЛЕНІН. Бірку капітулянта на
мяне ўжо даўно вешаюць. Але
спадзяюся, што і сёння члены
ЦК падтрымаюць мяне, і мы сёнь-
ня ж пакажам нашу агоду падпі-
саць мір на прапанаваныя умовах.

ЛОМАУ. Вы хочаце сказаць
капітуляцыю?

ЛЕНІН. Не гэта ўсё-такі мір!
Цэжкі, трабнічкі, але мір! Та-
му што астаецца Савецкая ўлада,
а гэта ўжо самае галоўнае. На жы-
воў калі мяс нарасце, як ка-
жуць!

ЛОМАУ. І доўга, па-вашаму,
працігне такая куця рэспубліка?

ЛЕНІН. Думаю, што доўга. Та-
му, што германская рэвалюцыя
рана ці позна скажа сваё слова...
І гэты мір, падпісаны пад думай
гармат, страціць сваю сілу.

БУХАРЫН. А па-мойму, гер-
манская рэвалюцыя ўжо сказала
сваё слова.

ЛЕНІН. Вы думаеце?

БУХАРЫН. Больш таго: я
ўпэўнены. І які ні даўна, маю
ўпэўненасць падмацаваў сёньняш-
ні германскі ультыматум.

СВЯРДЛОУ. Гэта-такі і праўда
даўна.

БУХАРЫН. Так, так, я нават
рады!

СВЯРДЛОУ. Сёй-той і на па-
жары танаю.

БУХАРЫН. Нават ваша бяс-
тактная рэпліка не бентэжыць
мяне!

СВЯРДЛОУ. Прабачце, але вы
самі напярэдзі.

БУХАРЫН. Я прызнаюся, па-
ка, што немцы запрасяць з нас
куды

